

SÈRIE 2

CRITERIS GENERALS

Pregunta 1

S'ha de desenvolupar una de les dues qüestions proposades.

La pregunta val 5 punts que es distribueixen de la següent manera:

3 per als continguts, i

2 per a la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs.

Avaluació dels continguts (3 punts):

No es tracta que l'examinand resolgui la qüestió amb respostes disperses sinó que elabori la seva resposta com un tema. Val a dir que si desenvolupa correctament i de manera coherent algun altre aspecte no indicat expressament en l'enunciat o el text proposat en una de les qüestions, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, sense sobrepassar mai la puntuació de 3 punts.

Avaluació de la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs (2 punts):

Es valorarà la claredat de l'escriptura, la pertinença de les idees i la capacitat d'establir relacions entre les diferents qüestions proposades.

Pregunta 2

S'ha de desenvolupar un dels dos comentaris proposats.

El comentari de text es podrà puntuar amb cinc punts, distribuïts de la següent manera:

3 per als continguts, i

2 per als aspectes metodològics del comentari.

Avaluació dels continguts (3 punts):

El comentari de l'examinand no cal que se centri exclusivament en els aspectes assenyalats en l'enunciat, però els ha de tenir en compte; per tant, cada un d'aquests aspectes que no es resolgui en el redactat no sumarà la puntuació que li correspon. Val a dir que si desenvolupa correctament i de manera coherent algun altre aspecte del text proposat, no indicat expressament en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, sense sobrepassar mai la puntuació de 3 punts.

Aspectes metodològics del comentari (2 punts):

Es tracta d'avaluar la capacitat d'argumentació, l'ordenació de les idees, la coherència del discurs, la capacitat expressiva que demostrï l'examinand i, en general, els aspectes propis de la redacció. Un dels dos punts s'assigna al que és pròpiament metodologia de comentari (capacitat d'anàlisi del text, saber-ne extreure les idees de forma argumentada, establir vincles amb altres elements de l'obra i demostrar els coneixements dels aspectes retòrics de l'obra: mètrica, figures estilístiques, gèneres, etc.). No s'ha de valorar negativament una estructuració excessivament escolar (context, tema, estructura...). El que cal valorar negativament és que l'examinand prescindi de comentar el text i el prengui com a pretext per a una acumulació d'idees sense cap lligam amb el fragment proposat.

L'altre punt s'assigna als aspectes de redacció del comentari: fluïdesa, adequació del vocabulari, claredat en la redacció i puntuació.

No cal una nota específica per a cada un d'aquests dos aspectes. Les indicacions anteriors no són més que una pauta, que el corrector sabrà utilitzar prou per a establir la puntuació entre zero i dos punts.

Reducció per errors de llengua

- La reducció de nota ha de respondre a una valoració global dels errors comesos.
- Es restarà un punt de l'examen si hi ha errors greus d'ortografia, frases agramaticals, barbarismes flagrants, greus problemes de puntuació...
- Es restarà mig punt si conté menys errors greus (fins a quatre o cinc) o si els que hi ha no es consideren tan greus (dièresis, determinats usos dels relatius i dels pronoms febles, construccions dubtoses...). La suma de pocs errors greus i d'alguns errors lleus es penalitzarà amb un punt.
- Si els errors fossin molt greus o quantiosos, o impliquessin dificultats greus de comprensió, la reducció de la nota global podria arribar als dos punts.
- No es restarà de la puntuació si s'adverteixen errors atribuïbles a lapsus o per la presència de pocs errors lleus.
- Quan s'apliqui una reducció de la nota per alguns dels motius indicats, s'assenyalarà en l'espai destinat a tal efecte.

CRITERIS ESPECÍFICS

OPCIÓ A

[*La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda]

1. a. Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats a l'enunciat; és a dir, si identifica almenys dues de les referències bíbliques de la novel·la, i les analitza en detall tot mostrant-ne la significació dins la novel·la: el relat d'Adam i Eva del Gènesi al sermó de Mn. Joan durant el casament de Quimet i Natàlia, que proporciona la legitimació ideològica de la diferència entre els sexes i la subordinació de la dona a l'home; el quadre de les llagostes al menjador de la Sra. Enriqueta, que representa una escena de l'Apocalipsi on la diferència sexual queda anul·lada (tenen cap d'home i cabells de dona) i on la guerra entre els sexes es desenvolupa amb tota la seva cruesa; la dona de sal a què Quimet fa referència en un dinar a casa de la seva mare, és a dir, la dona de Lot a l'episodi de Sodoma i Gomorra, en què la dona és castigada per desobeir l'ordre de no mirar enrere (la referència a la dona de Lot reapareix en el moment en què Natàlia, acabada la guerra civil, va a comprar salfumant a l'adroguer de les veces per suïcidar-se); la Sagrada Família (Sant Josep i la Mare de Déu) com a model per al matrimoni heterosexual que encarnen Quimet i Natàlia; la passió de Jesucrist com a correlat de la desesperació de Natàlia en els primers dies de la postguerra.

[*Après moi, le déluge*, de Lluïsa Cunillé]

1. b. Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats en l'enunciat; és a dir:
  - Si demostra un coneixement suficient de l'argument de l'obra: l'acció té lloc en una habitació d'un hotel de luxe a Kinshasa, capital del Zaire, on un home de negocis que treballa en el comerç del coltan ha contractat els serveis d'una intèrpret. Després d'una conversa superficial i reticent sobre el passat de cadascun, l'home demana a la intèrpret que tradueixi la visita d'un ancià (un personatge que no apareix a escena; la seva presència es limita a una cadira buida). L'ancià, que parla a través de la intèrpret, demana a l'home de negocis que es faci càrrec del seu fill, li doni feina i se l'endugui del país; segons l'ancià, el seu fill va ser segrestat per les guerrilles, que el van subjectar a tota mena d'abusos i el van obligar a cometre actes execrables. Tota la conversa és un estira-i-arronsa entre l'ancià (la intèrpret) i l'home de negocis, que es resisteix a assumir la petició. Finalment ens assabentem, quan finalment l'home de negocis accepta que, efectivament, necessita el fill, que aquest és mort des de feia setze anys, quan tenia tres anys; el motiu de la visita de l'ancià era aconseguir que algú altre trobés a faltar el seu fill després de morir ell.
  - Si comenta que la invisibilitat escènica del personatge africà té una significació a diversos nivells: d'una banda, el colonialisme condemna l'experiència dels africans a la invisibilitat, i en l'obra es mostra com només pot ser relatada mitjançant una veu occidental, la de la intèrpret; d'altra banda, en l'obra el tràfic de coltan és la causa invisible per als consumidors occidentals d'una quantitat enorme de violència exercida contra poblacions locals, les traces de la qual són absents dels aparells que utilitzem cada dia, des dels telèfons mòbils fins a la fibra òptica (i aquesta violència se'ns relata en l'obra mitjançant les intervencions dels personatges); finalment, en la relació dels occidentals amb aquesta situació, que els duu a refugiar-se en hotels de luxe que amaguen els signes de l'opressió colonial, i que els porta a l'amnèsia (la intèrpret diu que no suportaria recordar tot allò que tradueix) i a la incapacitat de mantenir relacions significatives amb ells mateixos i amb els altres.

[Campos de Castilla, d'Antonio Machado]

2. a. Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats en l'enunciat; és a dir:
- Si explica que aquest fragment pertany a la segona part del poema, que comença amb el jo líric caminant, un dia de juliol, pel paisatge desolat de Sòria, a la vora del riu Duero. Aquest passeig porta el poeta a reflexionar sobre la decadència de Castella i el pas del temps.
  - Si comenta que en aquest passatge l'aridesa del paisatge castellà ("yermos y roquedas", "campos sin arados") es correspon amb una situació actual de pobresa, declivi econòmic i cultural, ignorància i emigració ("decréptas ciudades, caminos sin mesones, / y atónitos palurdos sin danzas ni canciones / que aún van, abandonando el mortecino hogar"). El riu travessa el "cor" de Castella, dur com la fusta de roure, i per tant resistent i tenaç; però aquesta resistència ha dut Castella a mantenir una actitud arrogant i altiva que li impedeix modernitzar-se ("desprecia cuanto ignora"). El riu, com la tarda d'estiu en què passeja el poeta, és un símbol del pas del temps; però aquest símbol només fa que reforçar la idea de decadència de l'antiga potència imperial, perquè el temps sembla haver-se aturat en una Castella que no sap si "espera, duerme o sueña". La paralització del temps s'emfasitza amb la imatge del "fantasma" d'un poble guerrer, antigament victoriós.
  - Si explica que el fragment es compon de versos alexandrins (que donen un aire de solemnitat al discurs) amb rima consonant, i que presenta personificacions significatives (la del Duero i la de Castella, principalment, als quals s'atribueixen característiques humanitzadores, i per tant una dimensió moral de caire col·lectiu); si destaca la funció de les interrogacions retòriques en el passatge i les metàfores que hi trobem. Es valorarà especialment si l'alumne, a més de parafrasejar les imatges del poema, és capaç de proposar-ne una interpretació coherent i argumentada, que les posi en relació amb la reflexió del poeta sobre el paisatge, el pas del temps, i el passat i present de Castella.

Si l'alumne complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

[El Aleph, de Jorge Luis Borges]

2. b. Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats en l'enunciat; és a dir:
- Si situa el passatge al final del conte i en fa una paràfrasi adequada del contingut; el sacerdot de la piràmide asteca de Qaholom ha estat empresonat pels conqueridors espanyols, i passa anys buscant una sortida a la seva situació, fins que troba i desxifra la inscripció secreta de Qaholom: un conjunt de catorze paraules casuals que contenen en elles l'infinit i la unió amb la divinitat. El sacerdot, però, decideix no pronunciar aquesta fórmula per tal de preservar el misteri, atès que descobrir-lo ha suposat transcendir la seva pròpia individualitat
  - Si comenta el tema de l'infinit i la seva impossible percepció a través del llenguatge, i algunes de les implicacions d'aquesta idea en la poètica de l'autor: la incapacitat de l'home (i del llenguatge humà) per enfrontar-se a l'infinit i a la seva representació; la ruptura dels límits entre realitat i ficció (el fantàstic); la fal·libilitat del coneixement humà; la fragilitat de la memòria; el destí i la mort.
  - Si relaciona aquests temes amb altres contes com ara "El Aleph", "La casa de Asterión" o "La busca de Averroes".

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

OPCIÓ B

[*La casa de Bernarda Alba*, de Federico García Lorca]

1.a. Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand explica que:

- Si comenta l'obra amb relació a les dues oposicions descrites a l'enunciat (instints amorosos vs. raó, i decisions dels individus vs. convencions socials). Pel que fa a la primera, cal que esmenti els dilemes a què s'enfronten les filles de Bernarda, que es debaten entre el desig de satisfer les seves necessitats afectives i sexuals i la consciència dels perills que això suposa, en tant que transgressió de l'ordre moral fèrrimament imposat per Bernarda; el paper de Poncia, la criada, personifica la veu de la raó en aquest sentit. Pel que fa a la segona, cal que esmenti com Adela, malgrat la por que inspiren Bernarda i el seu codi moral i les enveges de les germanes (especialment Martirio), decideix mantenir una relació il·legítima amb Pepe el Romano (promès d'Angustias) i entrar en conflicte amb l'obligació de mantenir les aparences de decència i modèstia, de respectar la jerarquia d'edat dintre la família, i de comportar-se segons les expectatives de la seva classe social.
- Si descriu i relaciona amb els punts esmentats a l'enunciat el final tràgic de l'obra: el descobriment de la relació clandestina entre Adela, la filla petita de Bernarda, i Pepe el Romano, el promès d'Angustias; l'intent fallit de fugida d'Adela i el seu suïcidi tràgic, en pensar que el seu amant és mort. L'acció se succeeix en una nit plena d'intrigues, quan sembla que ningú no dorm: María Josefa, la mare de Bernarda, a qui tenen tancada per bogeria, surt al pati amb una ovella als braços i canta una cançó absurda però plena de veritats. Martirio, que també està desperta i expectant, perquè està secretament enamorada de Pepe el Romano, discuteix amb Adela just quan aquesta ve de veure el seu amant. Adela vol fugir, però Martirio desperta Bernarda i acusa la seva germana davant d'ella. Adela es rebel·la contra la mare i intenta fugir, però Bernarda pren una escopeta i dispara a Pepe, que fuig. Després de sentir el tret, però, Adela el creu mort i se suïcida. L'obra acaba amb Bernarda imposant de nou l'ordre: exigeix que es digui que Adela ha mort verge i que retornin tots al dol més estricte, la clausura i el silenci.
- Si analitza l'antagonisme entre Bernarda, que representa el poder tirànic i despòtic d'una moral antiga i irracional, i Adela, la més jove de totes les germanes, que encarna la rebel·lia, la passió per la vida i les ànsies de llibertat.

[*Retahílas*, de Carmen Martín Gaité]

1. b. Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats en l'enunciat; és a dir:

- Si explica que el diàleg entre Eulalia i Germán és el principal motiu temàtic i estructural de la novel·la. La trobada entre tots dos personatges ve motivada pel darrer desig d'una vella dona, l'àvia d'Eulalia, que vol anar a morir a la casa on va néixer en un poble de Galícia, on aniran a vetllar-la la seva neta Eulalia, des de Madrid, i el seu besnet Germán, des de la Costa Brava, juntament amb Juana, la serventa que ha pres cura de la casa durant anys. La vetlla dura tota la nit, i dona peu a un diàleg en què cadascun dels dos personatges reconstrueix la seva biografia. Entre el preludi i l'epíleg, que obren i tanquen la novel·la, l'obra s'estructura en onze monòlegs (o "retahílas"), en què es van alternant les intervencions d'Eulalia i de Germán i reproduïxen el diàleg entre tots dos. El monòleg de cada personatge s'identifica per les inicials de qui parla: E. i G., seguides d'un número. Els capítols s'enllacen entre si per una mateixa expressió o idea que es reprèn en el següent, com fils que entreteixeixen la història que és la novel·la. El preludi i l'epíleg, narrats en tercera persona, aporten un contrapunt d'objectivitat al diàleg entre els protagonistes.

- Si comenta que la manca de simetria entre les intervencions dels dos interlocutors (Eulalia protagonitza sis de les onze intervencions, molt més llargues que les de Germán) és indicativa de les característiques i funcions dels personatges: Eulalia, de 45 anys, dipositària de la memòria familiar, representa la maduresa i l'art de contar històries, mentre que Germán, de 24 anys, és l'interlocutor perfecte: atent, crèdul, àvid d'històries. L'etimologia dels seus noms també és significativa: Eulalia, "la ben parlada", i Germán, el "germà" o company amb qui parlar. Tots dos personatges maduren al llarg de la novel·la per mitjà d'un diàleg que els enriqueix i els serveix per curar ferides, però que alhora manté i reforça l'exclusió de Juana.

[L'irradiador del port i les gavines, de Joan Salvat-Papasseit]

2. a. Els tres punts corresponents al contingut es poden assignar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir:

- Si identifica alguns dels elements avantguardistes del poema: l'absència de puntuació, els versos trencats, l'ús de la tipografia, la iconologia maquinista reflectida en l'escenificació al metro, la mateixa referència a París (centre mundial de l'avantguarda) en la datació al peu del poema, l'element de transgressió sexual present en l'intent de seducció d'Antínoos i en el gest de menjar-se una rosa, l'acte irreverent de col·locar referències clàssiques en el context banal d'un viatge en metro.
- Si identifica algun dels elements deutors del classicisme: la sensualitat associada al món clàssic, aquí també present en el trop de la rosa als llavis; l'aparició en el poema de noms de personatges de la literatura grega clàssica (concretament de l'*Odissea*: Penèlope, la dona d'Ulisses, i Antínoos, un dels seus pretendents; es valorarà si l'alumne és capaç d'identificar-los, però no és imprescindible que ho faci); l'ús de cert vocabulari arcaic o cultista (donzell, príap, esllanguir), etc.
- Si fa un intent d'interpretar la síntesi salvatiana d'avantguarda i classicisme tal com es manifesta en aquest poema, i si relaciona el poema amb d'altres poemes del recull, o d'altres reculls de Salvat-Papasseit, i explica que el llibre, menys unitari que d'altres seus, integra des d'elements temàtics propis de l'avantguarda com el maquinisme fins a escenes quotidianes i tradicionals, i la temàtica amorosa.

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

[Cròniques de la veritat oculta, de Pere Calders]

2. b. Els tres punts corresponents a l'avaluació del contingut es poden assignar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes orientats en l'enunciat; és a dir:

- Si explica que el fragment recull em moment en què el protagonista del conte, un home que es fa ric en una guerra i que es fa construir una gran casa de luxe prop del mar amb un bellíssim jardí, ha trobat una mà enterrada al seu jardí. Un cop publicat l'anunci a què es refereix el fragment, es presenten a casa seva diverses persones que han experimentat pèrdues diverses (el vis de vanadi d'un gramòfon; l'honradesa; la memòria; els papers). Finalment un quiromàntic acudeix a la casa, llegeix el palmell de la mà trobada i n'identifica el propietari, el filòsof petitburgès Feliu de l'Espatleta, que ha volgut donar una lliçó al narrador sobre la relativitat de la riquesa i la importància de la saviesa.

- Si comenta que al llarg del conte s'estableix una diferència entre predictibilitat i riquesa, d'una banda, i l'imprevist, el somni, la pèrdua, la troballa i la saviesa, de l'altra. El narrador, amb la fortuna acumulada durant la guerra, intenta crear un entorn segur on no existeixi la sorpresa ni la incertesa; la veïna que el visita, per contra, insisteix en la influència de la lluna sobre la realitat. El somni que té el narrador incideix en el mateix sentit, i dona peu a la presència d'allò inquietant. La troballa d'una mà al jardí és també una manifestació de l'imprevist, i el seguit de persones que acudeixen a la casa en resposta a l'anunci no fan sinó reforçar aquesta idea: l'imprevist i la pèrdua ens fan adonar de la importància relativa de les coses, que tenen significats diferents per a cadascú i no es poden reduir al seu valor material. El final del conte situa aquestes idees en un context de crítica social que el narrador no acaba de voler entendre: el filòsof que s'ha tallat la mà per convicció vol transmetre la lliçó que la saviesa és més important que la riquesa, i això comporta deixar oberta la capacitat de sorprendre's.
- Si analitza l'ús de la ironia tant en el llenguatge emprat pel narrador com en el final del conte.

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.